

ומשני, ומתריך רבי יוחנן על סתירה זאת בדברי רבי יהודה: **מוחלפת היא השיטה**. שיש להפוך את שיטת הסוברים במשנת אין סוחטין את הפירות, ורבי יהודה אוסר משקים שזבו לאוכלים, וחכמים מתירים.

ומדייקת הגמרא מדברי רבי יוחנן:

ומדקא מרמי לחו, ומזה שהקשה רבי יוחנן את סתירת דברי רבי יהודה בשתי המשניות, **אהרדי** — **שמע מינה** ששתי המשניות **חד טעמא הוא**, וגם ביצה אסורה משום גזירת משקין שזבו.

רבינא אמר: לעולם לא תיפוך את השיטות ג-ב במשנת אין סוחטין, ובאמת רבי יהודה מתיר משקה שזב מפירות העומדים לאכילה משום שהוא אוכלא דאפרת, ולשיטתו הביצה שנולדה מותרת אפילו ביום הראשון.

ומה שאמר **רבי יהודה** ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני — **לדבריהם דרבנן קאמר לחו**, וכך אמר:

לדידי, אפילו בראשון נמי שריא הביצה, וכמו שמותר לשתות משקין שזבו בפירות העומדים לאכילה, היות דמשקה שזב מפרי כזה, וכן ביצה שנולדה — **אוכלא דאפרת הוא!**

אלא לדידכו, לשיטתכם, שאתם סבורים שמשקה הוא ולא אוכלא דאפרת, וכן הביצה אינה נחשבת כאוכלא דאפרת אלא אסורה מדין משקין שזבו⁽¹⁾, **אודו לי מיהת דביום השני של ראש השנה שריא** הביצה, היות

ומעשרות על כלכלה סל של פירות טבל **ביום טוב ראשון**, על ידי שקובע מקום לפירות התרומה והמעשר, ומחיל עליהם את קדושתם בתנאי שהיום הוא יום חול. ואם לאו, שהיום קודש, הוא מכריז שאין ממש בדבריו.

ואז יכול הוא לחזור ולהתנות ביום השני, ולומר: אם היום חול הריני מפריש עכשיו את התרומות והמעשרות. ואם לאו, שהיום הוא קודש, הרי אתמול היה חול, וחלה הפרשה שעשיתי אתמול.

יכול **לאוכלה** לכלכלת הפירות המתוקנת ביום טוב שני של ראש השנה.

ב. **וכן ביצה שנולדה ביום טוב ראשון של ראש השנה**, כיון שהוא ספק קודש ספק חול **תאכל ביום טוב שני** ממה נפשך: אם הוא קודש הרי הוכנה הביצה מאתמול בחול. ואם הוא חול, הרי אין כל איסור לאכול בחול ביצה שנולדה ביום טוב.

ומוכיח רבי יוחנן: **ביום טוב שני של ראש השנה** — **אין**, רק בו מותר לאכול את הביצה שנולדה ביום טוב ראשון, אך את הביצה שנולדה ביום טוב ראשון — **לא** מותר לאכול ביום טוב ראשון עצמו! ומוכח שהביצה, למרות היותה אוכל, היא נכללת בכלל גזירת משקין שזבו, ולכן היא אסורה ביום הראשון.

והרי הביצה יוצאת מהתרנגולת, ושניהם אוכלין, והיתה צריכה להחשב ל"אוכלא דאפרת" לדברי רבי יהודה, והיתה צריכה להיות מותרת!

1. דייק הרשב"א שרבינא סובר שאיסור הביצה הוא משום גזירת משקין שזבו. שאם לא כן לא

— מדובר בה בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, ורבי יהודה שאסר את הביצה ביום הראשון לטעמיה, הולך בשיטתו, דאית ליה מוקצה, ולכן הביצה הנולדת גם היא מוקצה, ומכח דין מוקצה יש לאוסרה ולא מצד גזירת משקים שזבו.

מיתיבי — על האמוראים הסוברים שאיסור ביצה שנולדה ביום טוב הוא מחמת גזירת פירות שנשרו, או משקים שזבו — ממה ששנינו בברייתא:

דתניא: אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביום טוב —

א. אין מטלטלין אותה⁽²⁾, לא כדי לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה

דשתי קדושות הן, ואם אתמול היה קודש היום הוא חול, ואין כל איסור, ואם היום הוא קודש הרי נולדה הביצה אתמול בחול, ולא נאסרה.

ואמרי ליה רבנן: לא כדבריך ששני הימים של ראש השנה שתי קדושות הם, אלא קדושת שני הימים קדושה אחת היא, וכיון שמשקין שזבו אסורים ביום טוב, בראש השנה תאסר הביצה שנולדה ביום הראשון, עד מוצאי היום השני, שהם כיום אחד.

ומביאה הגמרא יישוב נוסף לסתירה של דברי רבי יהודה:

רבינא בריה דרב עולא אמר: הכא, במשנת ביצה שנולדה ביום הראשון של ראש השנה

2. לפי רב נחמן הטעם שאין מטלטלין את הביצה הוא משום מוקצה או משום נולד. והרי"ף הוכיח מכאן שבית הלל אסרו את הביצה [במשנה] באכילה ובטלטול. ודחה היש"ש, שאת הברייתא כאן יתכן להעמיד בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, שרק ביצתה אסורה בטלטול משום מוקצה, אבל בעומדת לאכילה תאסר רק לפי רב נחמן, ואילו לרבה ולרב יצחק ורב יוסף לא תאסר. [ולביאורו שבברייתא מדובר בביצת מוקצה, ובכל זאת מקשינן ממנה לרב יצחק ורב יוסף דספיקא דרבנן לקולא — מוכח שספק מוקצה לקולא, ואינו כעין דאורייתא, ושלא כדברי תוסי ישנים המובא בסמוך].

נמצא שדעת הרי"ף, שלפי רבה, משום איסור חסרון הכנה נאסרת הביצה בכל השתמשות ולכן אסור גם לטלטלה, [ביהגר"א או"ח תמו א, בשם הרשב"א כעבודת הקדש לו א ומשנה ברורה שכב א]. ולדבריו לרבה אמרינן דאסורה

היה נצרך לומר שרבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר, שהרי כל סתירת דברי רבי יהודה נוצרה רק מפני שטעם איסור הביצה הוא כטעם איסור משקין שזבו מן הפירות העומדים לאכילה.

והקשה שאם כן, למה אמרה הגמרא רק "ואף רבי יוחנן סבר גזירה משום משקין שזבו" ולא הזכירה שגם רבינא סובר כך. ותירץ שרבינא באמת אינו סובר כן בעצמו, ורק לשיטתו של רבי יוחנן קאמר.

והצל"ח כתב שרק לרבי יוחנן שהחליף השיטה, ואמר שלרבי יהודה הביצה אסורה ביו"ט ראשון, והיינו משום משקין שזבו כמו במשנת אין סוחטין, יש לומר שמסתמא גם רבנן אסרו משום אותה גזירה, דמהיכי תיתי לחדש לשיטתם גזירה אחרת, אך לרבינא שרבי יהודה עצמו מתיר לאכול את הביצה בשני הימים, וטעמא דאוכלא דאיפרת אמר רק כדי שלא תחשב נולד, אם כן אפשר לומר שרבנן אסרו משום פירות הנושרין.

המתנדנדת, כאשר הוא זוקף את הביצה תחתיה⁽³⁾.

ב. אבל, כופה עליה את הכלי, לשומרה בשביל שלא תשבר. וקא משמע לן שמותר ליטול כלי הניטל אפילו לצורך דבר שאינו ניטל.

ג. וכפיקא של ביצה זו — אמורה.

ד. ואם נתערבה הביצה האסורה אפילו באלף ביצים מותרות, אין היא מתבטלת ברוב, אלא — כולן אסורות⁽⁴⁾.

ודנה הגמרא בברייתא זו על פי ההנחה שהספק המדובר בברייתא הוא הספק אם

באכילה מספיקא דאורייתא, ומפני שאסורה באכילה אסורה בטלטול, וכמו שכתב בתוס' ישנים שספק מוכן אסור בטלטול, ועיין להלן בסמוך. [ואפילו להרשב"א [כד ב] שספק מוכן אינו אסור אלא אם נוגע באיסור תורה — ביצה שאסורה באכילה מספק, נאסרת גם בטלטול שמסיח דעתו ממנה. וראה לחם משנה יו"ט ב ו שנקט כי לדעת הרשב"א יו"ט אחר השבת נחשב בנוגע באיסור תורה]

והקשה היש"ש שהרי רבן גמליאל סבר שספק מוכן אסור באכילה ומותר בטלטול, ומשמע שאף דבר שאינו ראוי לאכילה אינו מוקצה. ולפי יסוד האור שמח [שבת כה יט והובא בהקדמה] שרק איסור על החפצא גורם מוקצה, יתכן שאין פרישתו מספק עושה מוקצה, כי על הצד שהפירות מותרין הרי אינם מוקצים כאבנים.

ובעמק ברכה תמה, הרי כל האיסור אף לרבה מחמת מוקצה, ואיך אמרו בסמוך שלדעת רבה ספיקא דאורייתא לחומרא. וחידש שנאמר איסור הכנה על טלטול, וכמשמעות הפסוק והכינו את אשר יביאו, דהיינו הכנת הבאה.

ונחלקו הראשונים אם לרב יוסף ורב יצחק — שאסרו ביצה משום גזירות משקין שזכו ופירות הנושרין — תאסר הביצה גם בטלטול, תוס' [בשבת מה ב] כתבו שלרבי יהודה נאסרת גם בטלטול, ולרבי שמעון מותר, ודעת הרי"ף והרא"ש בסוף המסכת שאף לרבי שמעון אסורה בטלטול, והראב"ד כתב שטעם האיסור

בביצה, שמא יבא לאכול ממנה, וכבר הובאו דבריהם והתבארו לעיל כמה פעמים.

3. רש"י פירש שמניחה זקופה כלפי חודה וסומך בה מטה, והמאירי כתב שהכוונה לכלי העשוי כעין מטה [אך אין ביצה יכולה לסמוך מטה].

ויעויין בהקדמה [הערה 3] בדברי הרשב"א [בשבת כט א] שהוכיח מהאיסור לסמוך כרעי המטה בביצה, שמוקצה אסור גם בהשתמשות ללא טלטול, והתבארו שם שיטות שאר הראשונים בזה. עיי"ש.

4. הראשונים נחלקו אם מדובר בביצת ספק שהתערבה באלף ביצים מותרות, ומבארים כך: וספיקא אסורה, ואם התערבה, ספיקא, באלף כולן אסורות. או שגם בסיפא מדובר דוקא בביצה שאסורה בודאי, שהיא אוסרת אחרות, אך בספק אינה אוסרת כי נחשבת ספק ספיקא, [וכמבואר בפנים].

וכתב הרשב"א שאין מקילים בספק ספיקא אלא באופן שהספק הראשון נוצר מחמת תערובת, שאז דנים על כל חתיכה בתערובת השניה, שמא לא היא נפלה, ואף אם היא זו שנפלה לתערובת השניה שמא לא היא חתיכת האיסור שנפלה לתערובת הראשונה, ולכן מקילים בה. אך בספק איסור בביצה, שהחמרנו לאוסרה, אין לנו את הצד השני להתיר כמו בתערובת ולפיכך אין לה היתר כספק ספיקא. ובתורת הבית [בית ב שער ב] הביא סברא זו

נולדה הביצה ביום טוב או בחול:

מימות החול לשבת או יום טוב, שפיר ספיקא אסורה, כי לפי רבה הוי ביצה זו ספיקא דאורייתא, וכל ספיקא דאורייתא הולכים בה לחומרא⁽⁵⁾.

בשלמא לרבה, דאמר שביצה שנולדה ביום טוב אסורה מן התורה משום חוסר הכנה

דלא פלוג רבנן ואסרו גם ספק ביצה ביו"ט דעלמא.

אולם הגרעק"א כתב שכיון שיש לאיסור הכנה דרבה שורש מן התורה ביו"ט שאחר השבת, לפיכך נאסר ספק הכנה דרבה אף ביו"ט ושבת דעלמא. והיינו שכל האיסור שאסורה רבנן הוא כדי שלא יעבור בה איסור דאורייתא, אך בגזירות משקין שזבו ופירות הנושרין שלא שייך לבא בהם לאיסור דאורייתא בביצה, והגזירה עליה רק משום לא פלוג, הולכים בספיקה לקולא.

ובביאור הלכה [ריש שכב] תמה מסוגיין על הרמב"ם, שכתב בפירוש משנתנו, שבהכנה טבעית יש רק איסור דרבנן. והלא אמרינן כאן שבביצה יש ספק דאורייתא. וכבר ביאר בבית מאיר כהרשב"א בסמוך, שסוגיין הולכת לפי ההוא אמינא בפסחים [מו ב] שמוקצה דאורייתא, והוא הדין לאיסור הכנה, וכן יש לומר לפי התוס' ישנים שגם באיסור הכנה החמירו בו כדאורייתא ועיין בסמוך.

ובעמק ברכה [יו"ט] הוכיח מכאן כחידושו הנ"ל, שהכנה אוסרת בטלטול מן התורה, שהרי אמרינן דהטלטול אסור משום ספיקא דאורייתא, וכבר התבאר לעיל שהטלטול אסור מפני ספק איסור אכילה והשתמשות, שהם מן התורה.

והרשב"ש כתב שכיון שספק ביצה ביו"ט אחר השבת, הוא ספק דאורייתא, ומדאורייתא לחומרא. לכן כשגזרו בביצה שנולדה ביו"ט בעלמא משום ביצה שנולדה ביו"ט אחר השבת, גזרו גם על ספק אם נולדה ביו"ט, ואפילו לדעת הרמב"ם שספק דאורייתא לקולא, באיקבע איסורא אזלינן לחומרא.

בשם ר"י הזקן. וכתב הרא"ה כבדק הבית, שלר"י הזקן היה טעם אחר להתיר. והוא, שספק ספיקא מותר רק באופן שבספק הראשון לא היה אסור מדאורייתא אלא מדרבנן. כגון בתערובת, ואז נחשב הספק השני כספק דרבנן ואזלינן לקולא. אולם בביצה שספיקה הראשון אסור מן התורה משום הכנה דרבה, אף כשנתערבה באחרות אסורה. [והיינו כדעת הרשב"א דספק דאורייתא אסור מדאורייתא].

ודחה הרשב"א דבריו כבדק הבית, שהרי יום טוב מכין לעצמו, ולא אסרו ביצה שנולדה ביו"ט אלא משום ביצה שנולדה ביו"ט אחר השבת. ובודאי אין ספיקה לחומרא מן התורה. ובשו"ע [יו"ד קב א] נפסק שספיקה שנתערבה באחרות כולן אסורות כהרשב"א. ותמה המגן אברהם [תקיג סק"ד] שבאו"ח [שם] משמע שבספק ספיקא מותר, שהשו"ע הקדים דין נתערבה שאסורה לדין ספיקה. ומשמע שאם ספיקה נתערבה, מותרת. ותירץ שבי"ד מדובר שנולדה ביו"ט אחר השבת וספיקא דאורייתא, ואילו באו"ח מדובר שנולדה ביו"ט דעלמא. ובו איסורה רק משום גזירה וספיקה לקולא. [ועיין בהערות על תוד"ה ואחרות].

5. הרשב"א ביאר שיש בביצה ספק דאורייתא, רק באופן שנולדה ביו"ט שאחר שבת או להיפך, אבל בשבת ויו"ט בעלמא אין בביצה אלא ספק דרבנן. וכן כתב המהרש"א.

ובכדק הבית [ד ב] ביאר, שרק לרבה שאסר ביו"ט אחר השבת מן התורה אפשר להחמיר בגזירת יו"ט. ובפרי חדש [יו"ד קי] ביאר כוונתו

אלא לרב יוסף ולרבי יצחק, דאמרי שאיסורה של ביצה זו הוא רק משום גזרה, תיקשי:

הרי ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן הולכים בו לקולא! (6)

מודה במוקצה כעין גרוגרות וצימוקין שאיסורו מן התורה משום והכינו, ולכן כשגזרו ביו"ט, עשו גזירתם כשל תורה שלא יזלזלו בו. וכן הביאור לפי ראבי"ה, שגזירת מוקצה ביו"ט היא מפני חשש מוקצה דאורייתא.

והרשב"א תירץ שסוגיין הולכת לפי ההוא אמינא בפסחים שמוקצה דאורייתא. ושני הביאורים יועילו לדעת המאירי [לעיל ב ב] שנקט דהכנה אסורה מדרבנן גם לרבה, וצ"ל שחמורה כעין דאורייתא, או שלפי ההוא אמינא בפסחים, אף היא אסורה מן התורה.

ובקרני ראם כתב שקושיית הגמרא היתה רק לרב יוסף ולרב יצחק, כיון שלדבריהם יש לביצה חזקת היתר מצד התרנגולת שעומדת לאכילה עם הביצה שבמעיה, והיא כנגד חזקת הגוף שקובעת שהביצה נולדה רק כעת והיא אסורה, ולפיכך בספק אזלינן לקולא. [ותמורה, שאין החזקה שלא היתה לידה אסורה, אלא שנולדו מערב יו"ט, ולא הוחזקה בהיתר ביו"ט. וראה צ"ח פסחים יז]. אך לרב נחמן גם התרנגולת בחזקת איסור, שלדעתו מדובר בעומדת לגדל ביצים, ולא שייך ללכת לקולא, ואף שחזקת איסור והיתר בכל מקום אין בכוחה לסתור חזקת הגוף, כאן אין כח חזקת הגוף עדיף מחזקת ההיתר, שאין הנידון על האם אלא על היוצא ממנה. וכמו שידוע בשם הגר"ח שאין חזקה מועילה בדבר שאין בו נפקא מינה, ואם כן יש לדון שלא תועיל חזקת הגוף של התרנגולת, להכריע בספק הביצה שאין לה נפקא מינה בה, אך ראה תוס' בכורות [כ ב] שחזקת שלא ילדה מכריעה שהולד בכור, וראה עוד בקובץ שיעורים.

ויש לתת טעם נוסף שלא תועיל חזקת הגוף לאסור הביצה על פי יסוד האבני נזר [יו"ד שמא] והחזון איש [יו"ד קטו א] שאין חזקת

ומשמע שהבין שמדובר בשתי ביצים, אחת שנולדה בחול ואחת ביו"ט והתערבו, וכן מבואר להדיא בתוס' רבינו פרץ, אך רש"י בד"ה וספיקא ביאר שהספק בביצה אחת. [ועיין יו"ד פו שבאיבע איסורא אף בספק דרבנן אזלינן לחומרא ואם כן קושיית הגמ' לרב יוסף ורב יצחק תמוהה, וצ"ע].

6. בתוס' ישנים [על גליון הגמרא] הקשה למה לא מקשינן גם לרב נחמן שאמר שביצה אסורה משום מוקצה, והוא איסור דרבנן. ותירץ שאיסור מוקצה חמור והוא כעין דאורייתא. ובטעם הדבר שהחמירו במוקצה, כתב ראבי"ה שגזרו עליו כדי שלא יבא לאיסור הוצאה דאורייתא. ובראש יוסף ביאר מפני שיש לו סמך מהכתוב והכינו. [ועיין פנ"י ורעק"א שהקשו לפי זה שנעמיד הברייתא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, שאסורה משום מוקצה לכולי עלמא, וחמורה כדאורייתא, וראה יש"ש בהערה 6].

ולפי טעמו של ראבי"ה מבואר למה החמירו גם באיסור טלטול שהוא איסור קל והותר אפילו לצורך מניעת הפסד, כי בטלטול יש לגזור משום הוצאה. אך לפי הראש יוסף צריך לומר שהברייתא כרבי יהודה ואיסור האכילה גורם שיהא מוקצה גמור ואפילו לטלטול, וראה עוד במנחת שלמה.

ועדיין יש לתמוה, כיצד אמרו שמוקצה חמור כעין דאורייתא לפי רב נחמן, והלא דעתו לעיל כרבי שמעון שהקל במוקצה בשבת. וביאר הגרי"ש אלישיב [בקובץ תשובות סי' לג], שמדברי רב יוסף ורב יצחק מוכח שאין מוקצה אסור מן התורה, ולפיכך הוצרכו לגזירות שונות. אך לדעת רב נחמן יתכן שרבי שמעון היקל רק משום שלדעתו אין הקצאה גמורה, אך הוא

ומשמנין: סיפא של הברייתא, העוסקת בספק — אינה מדברת באיסור מחמת יום טוב, אלא אתאן לספק טרפה, שהיה ספק אם ביצה זו נולדה מתרנגולת טריפה⁽⁷⁾ והוא ספק מן התורה, ולכן הולכים בו לחומרא, והביצה אסורה.

ומקשינן: אי הכי, שהסיפא עוברת לעסוק בספק טריפה ואינה מדברת עוד בספק איסור מחמת יום טוב, תיקשי, שהרי אימא סיפא דסיפא של הברייתא:

החמירו חכמים לאסור כל דבר שיש לו מתירין — ואפילו באלף לא בטיל. היות ויכול לאוכלו לאחר זמן בהיתר גמור, החמירו רבנן, שלא יאכלנו באיסור על ידי ביטול ברוב, אף שמן התורה מותר לאכלו מפני שהתבטל ברוב⁽⁸⁾.

נתערבה הביצה באלף — כולן אסורות.

אי אמרת בשלמא שהברייתא עוסקת גם עתה, כמו בתחילתה, בביצה שאיסורה

גם עתה, כמו בתחילתה, בביצה שאיסורה

הגוף מבררת על הנעשה לאחריה, אלא רק על הזמן שהיה בחזקתה. דהיינו שאין חזקת תרנגולת מעוברת קובעת שילדה ביו"ט וביצתה אסורה, אלא רק שלא נולדה מאתמול, ולא גזרו על ביצה אלא משום שנולדה ביו"ט ועל כך אין ברור החזקה. [אך במרדכי ריש פרק ג מבואר שחזקת מעוברת מועילה לברר שנולדה ביו"ט, עי"ש].

ולפי טעם זה יש ליישב בפשטות למה לא הקשו לרב נחמן, כיון שלדעתו איסור הביצה משום חוסר הכנה, וספק זה מתברר על ידי החזקה, שהרי מתברר שלא נולדה אתמול, ולא הוכנה.

ועיין בכרתי ופלתי [פו סק"ד] שהעמיד את סוגייתנו באופן שנטרפה התרנגולת רק אחר שנגמרה הביצה, ובוה דעת הרשב"א בתוה"ב שאיסור הביצה רק מדרבנן. [וכבר נחלקו הראשונים אם ביצת טריפה אסורה מדאורייתא או לא. עיין תוס' חולין סד א ד"ה שאם ושטמ"ק ב"ק מז א].

7. כך פירש רש"י, והגר"א [יו"ד קב סק"ז] ביאר כוונתו, שהיו שתי תרנגולות אחת שלימה ואחת טריפה, וספק ממי נולדה הביצה. וכן ביאר רבינו חננאל.

8. רש"י פירש הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן, לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול, אלא ימתין ויאכלנו בהיתר.

וכבר יש יוסף ביאר שנקט רש"י דוקא אופן זה, שלולי זאת לכאורה קשה שהרי ספק טריפה היא ספיקא דאורייתא, ופשיטא שהולכים בה

אולם הר"ן בנדרים [נב א] פירש שאיסור שסופו להיות מותר, איננו נבדל כל כך מההיתר,

וכבר יש יוסף ביאר שנקט רש"י דוקא אופן זה, שלולי זאת לכאורה קשה שהרי ספק טריפה היא ספיקא דאורייתא, ופשיטא שהולכים בה

לו מתירין היא, ואם כן, תבטל ברובא, ככל איסורים שבתורה! ולמה נאמר בכרייתא שכלן אסורות⁽⁹⁾.

וכי תימא לתרין שביצה היא "השובה", ולא בטלה כדין "דבר חשוב", שתיקנו בו חכמים

טלטול שיכול לטלטלו גם היום וגם מחר, אין ההיתר של מחר משלים את האיסור היום, ואין הטלטול נאסר [וכן כתב להלן כד ב ופסחים יא ב ובנודע ביהודה תניינא אה"ע לח, וראה בנו"ב תניינא או"ח ע"ד שכל יסוד זה רק לפי רש"י, וראה פני יהושע ורע"א להלן כד ב, ופמ"ג צט משב"ז סק"ב שדנו בזה, וקהילות יעקב סימן ט שפלפל בזה].

ולפי דבריו צריך לומר שהטעם שנאסרה הביצה בטלטול, הוא מפני שהטלטול לצורך אכילה אסורה, ואיסורה אינו בטל כיון שיש לו מתירין, אך על איסור הטלטול עצמו לא שייך לומר שיכול לטלטלו היום ומחר, כי אין לו צורך בטלטול עצמו. אולם מדברי הרשב"א והמגיד משנה [יו"ט ב ו] מבואר שמוקצה נאסר בטלטול אם חשבינן ליה כדבר שיש לו מתירין ונרחיב בזה לקמן ד א הערה 4 .

9. בשו"ע יו"ד [קב ב] כתב, יש מי שאומר שלא אמרו דבר שיש לו מתירין כשהמתיר עתיד לבא או שבידו להתירו בלי הפסד וכו' לפיכך ביצה של ספק טריפה מיקרי דבר שאין לו מתירין. וביאור הדברים, שלא אמרין שיש לה מתירין כשנבדוק אם התרנגולת תמשיך לחיות י"ב חודש, כיון שדבר זה אינו תלוי בידו.

ותמה הש"ך [סק"ז] שמשמע מדברי השו"ע שנחלקו בזה. והרי היא סוגיא מפורשת כאן, שספק ביצת טריפה אין לה מתירין.

וביאר הראש יוסף והכרתי ופלתי לפי דבריהם [הנ"ל בהערה 7] שבביצת תרנגולת שהיא עצמה ספק טריפה, אין חידוש שהולכים בה לחומרא, כי הנידון על האם שספיקה דאורייתא, ובהכרח מדובר כשנטרפה האם אחר

ואם על שניהם יהיה בסוף היתר, נחשב כמין במינו שאינו בטל, שטעם ביטול איסור בהיתר הוא משום שמין מתבטל בעירובו במין אחר, אך אם התערב במינו, הרי הוא מחזקו, ואם התערב במין אחר הרי הוא בטל אף ששנים בדיניהם. [כך ביאר הט"ז ביו"ד קב, ודלא כהתורת חיים, שהביאו הש"ך, שכשנתערב שלא במינו, אין ההיתר נקרא על האיסור, ונחשב דבר שאין לו מתירין עיי"ש].

ובתשובות צמח צדק [סט] כתב נפקא מינה בין טעמי רש"י והר"ן, באופן שנולדה ביצת טריפה ביום טוב והתערבה בכיצים אחרות מותרות, שלרש"י כולן נאסרות, כי לגבי איסור יו"ט אמרין עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ואינו בטל ברוב. ואף שאיסור הטריפה לא יורת למחר ויכול להתבטל הוא לבדו ברוב ביצים המותרות. אך לפי הר"ן כיון שיש על הביצה איסור טריפה ונחשבת למין אחר, הרי היא בטילה ברוב, ואף איסור יו"ט בטל בה. [ועיין מש"כ בזה בשו"ת רע"א [סה] בשם ספר תפארת למה].

ובראש יוסף הקשה על דבריו, שאם לפי רש"י באופן זה נחשב כדבר שיש לו מתירין, איך הקשו על ביצה שהיא ספק טריפה, שתבטל כדבר שיש לו מתירין, והרי אפשר להעמיד משנתינו שנולדה ביצה זו ביו"ט, ומשום איסורי יו"ט נחשבה כדבר שיש לו מתירין ונאסרה. ועיין לקמן דף ד א הערה 14 באורך.

ב. הצ"ח כתב שלפי טעם רש"י, יש לאסור את הביצה רק באכילה, כי מאחר שיכול לאכלה אחר שבת בהיתר, ואכילתה פעם אחת, אמרין ליה שיאכל פעם זו בהיתר ולא באיסור, אך

שלא יתבטל ברוב⁽¹⁰⁾.

הרי תירוץ זה לא לדברי הכל הוא!

שהרי מצינו שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש בביאור כוונת רבי מאיר שאמר במסכת ערלה, שדבר חשוב [שאינו מתבטל ברוב], הוא זה ש"דרכו להמנות", שמוכרים אותו במנין, ולא באומד.

לדעת רבי יוחנן רק דבר שכל בני אדם מקפידים למכרו במנין הוא דבר חשוב. ואילו לדעת ריש לקיש די בכך שחלק מהאנשים מקפידים למכרו במנין כדי שיחשב כ"דבר חשוב".

ולכן, מקשה הגמרא:

הניחא למאן דאמר "כל דבר שדרכו לימנות" שנינו [במשנה במסכת ערלה,

לדברי רבי מאיר] שהוא דבר חשוב.

והיינו, שכל דבר שיש אנשים המקפידים עליו, מחמת חשיבותו, למוכרו שלא באומד אלא רק ב"מנין", שמונים כל יחידה ויחידה ממנו בפני עצמה, הרי הוא "דבר חשוב" שאינו מתבטל ברוב [מדרבנן], על אף שיש אנשים המוכרים אותו באומד לפיכך אין ביצת טריפה מתבטלת ברוב, לפי שיש המחשיבים את הביצה למוכרה דוקא במנין, ולא באומד.

אלא למאן דאמר שרק "את דבר שדרכו לימנות" שנינו, שרק הוא אינו מתבטל ברוב מחמת חשיבותו, והיינו, רק דבר מיוחד, שדרך כל בני אדם למנותו, רק הוא נקרא דבר חשוב [והיינו "את המיוחד לכך, שאין אדם מוכרו באומד". רש"י], ולא דבר שיש גם אנשים המוכרים אותו באומד — מאי איכא למימר, איך נתרץ לשיטתו

טמא שהיא אסורה מתחילת ברייתה. [וכן כתב הר"ן בחולין ק א] ועיין בצל"ח שכוונת ר"י שהביצה נחשבת בריה כי באה מתרנגולת, וכיון שהתרנגולת לא היתה טריפה מתחילת ברייתה, גם ביצתה אינה חשובה טריפה מברייתה.

והמאירי תירץ שאין חשיבות של בריה אלא לדבר האסור מחמת עצמו. ואילו ביצה זו אסורה רק מחמת האם הטריפה. ועוד שאין בריה אלא בדבר שיש בו חיות, והיינו לכל הפחות באבר שלם, כגיד הנשה שנחשב בריה, אך ביצה שאין בה חיות אינה בריה.

והצל"ח עצמו ביאר, שספק טריפה בסוגיין היינו שנולדה מתרנגולת שהיא ודאי טריפה, רק שהספק בביצה אם נגמרה לפני שנטרפה התרנגולת או אחר כך, ולכן אין הביצה נחשבת שהיתה טריפה מתחילת ברייתה, ואין בריה אלא

גמר הביצה, וספיקה דרבנן, ובכל זאת הולכים לחומרא גזירה אטו נטרפה קודם שנגמרה ביצתה, ואם כן אין ראייה מהברייתא שביצת של ספק טריפה אין לה מתירין, שהרי לא מדובר באופן זה.

אך הש"ך לא יכל לבאר כן, כי דעתו [בסימן פו] שאף אם נטרפה האם אחר גמר הביצה, אסורה מן התורה.

ועיין בפרי מגדים שכתב דקושיית הש"ך אינה לפי פירוש ר"ת בתוס' שהעמיד את הברייתא בביצה שאסורה בודאי. ועיין בהערות על תוס' ד"ה ואחרות.

10. בשטמ"ק הקשה דתיפוק ליה שביצה נחשבת בריה, ובריה לא בטלה, ותירץ ר"י שלא החשיבו ביצה כבריה לאיסור, אלא בביצת עוף

אחרות, ואפילו שוב חזרו נתערכו מקצת מן החבילות האחרות המעורבות [שהתערכו בהם חבילות הכלאים] בחבילות היתר אחרות — כולן ידלקו, דברי רבי מאיר. וכפי שתבאר המשנה את דבריו בסמוך.

וחכמים אומרים: יעלו, יתבטלו ברוב, ויותרו חבילות התלתן האסורות, ביחס של אחת איסור ומאתים היתר, כדין כלאי הכרם המתבטלים באחת ומאתים⁽¹¹⁾.

ומסבירה המשנה שרבי מאיר אוסר את כולן מפני שהיה רבי מאיר אומר: את שדרכו למנות — כל דבר שיש לו חשיבות מחמת שהדרך למוכרו במנין ולא באומד — מקדש, אוסר את תערובתו אם הוא כלאי הכרם או ערלה, ומחייב את התערובת כולה בשריפה, וכלשון הכתוב בכלאי הכרם "פן

את השאלה מדוע אין ביצת הטריפה בטילה ברוב?!

והרי ביצה נמכרת גם באומד, ואינה נחשבת לדבר חשוב, ומדוע שלא תיבטל ברוב?!

ומבארת עתה הגמרא היכן מצינו את דברי רבי מאיר בגדר דבר חשוב, ואת מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש בשיטתו:

דתנן במסכת ערלה [ג, ו ז]:

מי שהיו לו חבילי תלתן [מין קטנית שממתיקים בו את התבשיל. רש"י] של כלאי הכרם — ידלקו. שדינם לשריפה, כדין כלאי הכרם.

ואם נתערכו החבילות הללו בחבילות היתר

תוס' [בבבא מציעא נג א] כתבו שאסמכתא בעלמא היא, ומדאורייתא גם ערלה וכלאי הכרם ביבש בטלים ברוב, ובלח בשישים, כשאר איסורים, ועיין בראיותיהם, ובאור שמח [מאכא"ס טו טז] שהאריך בענין.

ג. כל הראשונים תמהו למה צריך לשרוף את כל תערובת הכלאים, והרי אפשר לאבד מעות בשווי האיסור, וכמו שאמרו בכמה מקומות "יוליך דמיו לים המלח". והרשב"א תירץ, שעצה זו מועילה רק כשהתערב טעם או כל הנאה שאין בה ממש, ולא בתערובת חפץ האיסור עצמו בהיתר. וגם בדבר שבעין יכול להוליך הנאה לצורך נכרי בו או להנאה שאינה כגופו ואינה שכחה, אך אינו מתיר בכך את החפץ האסור.

ושאר הראשונים תירצו שעצה זו מועילה רק לעבודה זרה שתופסת דמיה ואוסרתן, ולא בשאר איסורי הנאה. [עייין ר"ש בערלה, ותוס' בזבחים

כשאיסורה מתחילת ברייתא. ועיין ש"ך [יו"ד פו] והגהות רעק"א.

11. רש"י פירש ש"עלה אחד מהן וידלק והשאר מותרין, וזה שיעור ביטול כלאים וערלה באחד ומאתים", והר"ש [ערלה ו ג] הוכיח ממשנה [שם ב א] שאין צריך להעלות אחד מהן ולשרפו, ורק בתרומה נאמר להפריש אחד מפני גזל השבט, וכן הקשה הרשב"א.

והגר"א [בביאורו ליו"ד קט ז ליקוט] כתב שבערלה שבתרומה מעורב הכל ביחד [בתוס'] אנשי שם ביאר שמדובר בלח שמעורב לתן ואי אפשר לאכול האיסור לבדו, אלא עם תערובת חולין, ולכן אינו צריך להרים, אלא מפני גזל השבט, מה שאין כן בדבר יבש, שיכול להרים כשיעור האיסור ולבערו.

ב. הר"ש [שם] כתב ששיעור אחד ומאתים נדרש בסיפרי מקרא, והיינו שהוא מן התורה. אך

תקדש המלאה, ודרשינן: תוקד אש.

ומוסיפה המשנה לבאר:

ואילו **חכמים אומרים**: אפילו דבר שדרכו להמנות אינו חשוב כדי להיות מקדש, שלא להתבטל ברוב, ולאסור את כל התערובת, ולחייבה בשריפה בגלל חשיבותו, **אלא** רק **ששה דברים**, שהם חשובים במיוחד, **בלבד** (12).

כל דבר הראוי משבעת הדברים האלו להיות ערלה, דהיינו, דבר הגדל על האילן, כמו אגוזים, רימונים ויין — הרי הוא אוסר את התערובת כולה באיסור ערלה.

רבי עקיבא אומר: יש **שבעה** דברים חשובים במיוחד.

וכל דבר הראוי להיות **כלאי הכרם**, כמו ירק, חלפי תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית — הרי הוא אוסר את התערובת כולה משום **כלאי הכרם**.

ואלו הן ששת הדברים החשובים: **אגוזי פרך** [שם מקום], **ורמוני בארן** [שם מקום], **וחביות יין** כשהן **סתומות**, **וחלפי** [צלעות של] **תרדין**, ו**קלחי כרוב** [שבארץ ישראל היה הכרוב גדול מאד], **ודלעת יונית**.

ואתמר ושנינו **עלה** על משנה זו, בכיאר דברי רבי מאיר:

רבי עקיבא מוסיף דבר שביעי: **אף ככרות** לחמים של **בעל הבית**, שאינן של הנחתום, אלא נעשות באופן מיוחד, וחשובות הן מחמת ייחודן.

רבי יוחנן אומר: "את שדרכו למנות" — שנינו בדברי רבי מאיר. והיינו, רק דבר שאין לך אדם שמוכרו באומד אלא כל אדם מוכר אותו במנין מחמת חשיבותו, הוא הנקרא דבר חשוב שאינו בטל ברוב.

עב א, יבמות פא ועוד].

ועיין תירוצים נוספים בר"ן בע"ז מט א, ובריטב"א יבמות שם, ובתוי"ט בערלה שם, וכסף משנה [מאכא"ס אז ט].

הוזכרו אלו אלא לפי שהן אוסרין בכל שהן בכל מקום, והוא הדין לכל כיוצא בהן.

ותמה **הכסף משנה** אם כן מה הוסיף רבי עקיבא, והרי גם רבנן מודים בככרות אם הם חשובים, ועוד, למה נקטו רבנן ששה דברים שכלם ממין הפירות, ולא הסתפקו בדוגמא אחת. וביאר, שכיון שרבי מאיר דיבר בזרע הארץ, וחלקו עליו רבנן, נקטו הם ששה דברים שק אלו אינם בטלים, וכל השאר מתבטלים ואפילו ככרות של בעה"ב [שבהם נחלק רבי עקיבא וסבר שהם חשובים כששה הדברים], ורק אלו חשובים בכל מקום, אך באמת כל שחשוב כמותם אינו בטל, וכן כל דבר שאינו מפרי הארץ וחשוב בכל מקום ובכל זמן, אלא שלא נקטו אלא פירי הארץ מפני שמחלוקתן עם רבי מאיר

12. רש"י פירש שכל פירות שבעולם בטלים ברוב, חוץ מששה דברים אלו המנויין כאן שהם חשובים מאד. וביאר המאירי שבדברים אלו יש הרבה מינים, והמין שהוזכר כאן הוא החשוב שבהם, והוא הדין לכל דבר שיש ממינו הרבה מינים, שהמין החשוב שבו אינו בטל, ולא נחלקו רבי עקיבא וחכמים כלל.

והרמב"ם [מאכא"ס טז ט] כתב שכל דבר שהוא חשוב אצל בני מקומו ובזמנו, הוא אוסר לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן, ולא

ורבי שמעון בן לקיש אמר: "כל שדרכו למנות" שנינו, שדי בכך שיש כמה אנשים שמוכרים אותו במנין מחמת חשיבותו, למרות שאין הכל מחשיבים אותו כך, הרי הוא חשוב לדברי רבי מאיר שלא להתבטל ברוב⁽¹³⁾.

ועתה מבארת הגמרא את הקושיה:

הניחא לרבי שמעון בן לקיש, אפשר לבאר שהברייתא האוסרת ביצה שהיא ספק טריפה, הולכת בשיטת רבי מאיר, ולדעתו אין ביצת טריפה מתבטלת ברוב, היות ויש אנשים המחשיבים אותה שלא למוכרה באומד אלא במנין.

אלא לרבי יוחנן, הסובר שדבר חשוב הוא

היתה בהם.

וראה בפרישה [יו"ד קי ס"ב] שלא החמירו בדבר שבמנין אלא באיסור לעולם, אבל באיסור לזמן כאיסור מוקצה אין בו חומרת דבר שבמנין, ובכך ביאר למה כתב הטור [שם] שביצה שנולדה ביו"ט בין שלימה ובין טרופה אסורה משום שהיא דבר שיש לו מתירין, ולכאורה שלימה אסורה משום שהיא דבר שבמנין [ראה ט"ז וביהגר"א שהטעם ניתן רק לביצה טרופה, וכן נקט בהגהות אשרי כאן], ולכך כתב שאין בביצה חומרא דדבר שבמנין כי אינה אסורה לעולם, וראה פמ"ג שם שהסכים עמו, אך הגרעק"א בגליון הפמ"ג [ובתשובות חדשות] נחלק עליו, וראה עוד להלן [י ב בהערה 1 לתוד"ה איכא].

13. הרשב"א הקשה לריש לקיש מהמשנה המובאת בסמוך, שהתיר רבי מאיר ליטרא קציעות תרומה שהתערבה במאה ואחת ליטרות, אף שנחשבת דבר שדרכו להמנות, [שעל כך היה הנדון בגמרא].

ואף שטעמו של רבי מאיר להתיר בליטרא קציעות, הוא מפני שתרומה בזמן הזה דרבנן, אך מאותה סיבה שתרומה דרבנן גם כלאים אסורין רק מדרבנן, שבטלה קדושת הארץ, ויתבטלו אף הם במאתים ואחד.

ותירץ שכלאים היו אסורין מדאורייתא בזמן המקדש, וכשבטלה קדושת הארץ נשאר באיסור זה מדרבנן. אך תרומת תאנים שאף בזמן

המקדש היתה מדרבנן, כעת היא "תרי דרבנן" ומתבטלת במאה ואחד אף בפירות שדרכן להמנות.

ועוד תירץ שלדעת רבי יוחנן חבילי תלתן נחשבים "את שדרכו", וכוונתו לומר שרבי מאיר אסר תערובת באיסור דאורייתא אפילו ב"כל שדרכו", ולכן בדרבנן יאסור כשהתערב "את שדרכו", ולפיכך חבילי תלתן יאסרו את התערובת אף שאיסורן מדרבנן. וכן כתבו תוס' ביכמות [פא א]

ובפליתי [קא ס"ק ב] דן לפי רבי יוחנן שרק "את שדרכו" לא בטל ברוב, האם באיסור דרבנן יתבטל או לא. ותלה ספיקו בשני תירוצי הרשב"א והתוס'. שלפי תירוצם הראשון שריש לקיש מיקל ב"כל שדרכו" רק בתרי דרבנן, ואילו בחד דרבנן אוסר, הוא הדין לרבי יוחנן יאסר "את שדרכו" בדרבנן. אך בתירוצם השני משמע שאיסור דרבנן היה בטל לריש לקיש אף שדרכו להמנות, חוץ מחבילי תלתן שנחשבים "את שדרכו", ואם כן לרבי יוחנן אף "את שדרכו" באיסור דרבנן יתבטל ברוב. אמנם בתוס' ישנים שם משמע שהיא קולא מיוחדת רק באיסור דרבנן כתרומה, שאינו קיים בזמן הזה מן התורה, ואין ראייה שלרבי יוחנן יתבטל גם בשאר איסורי דרבנן. ועייין להלן דף ד א הערה 2. והנה הרשב"א תירץ עוד, דבאיסור הנאה דחמירי אף בתרי דרבנן לא בטל לפי ריש לקיש, ולפי תירוץ זה אין ראייה אלא לאיסור הנאה, אך לאיסור אכילה עדיין צ"ע.

בצירוף של דברי ההיתר ליצירת התערובת ביחס של אחד למאה, אם הקלו בה לצרף לתערובת גם דברים שודאי לנו שהם היתר, באופן שיש להם קשר כל שהוא לתערובת.

דתניא: ליטרא [מידה מסוימת] של קציעות תאנים מיובשות, שהיו קדושות בקדושת תרומה, וקדושתן היא רק מדרבנן, לפי שמן התורה אין תרומה אלא בדגן תירוש ויצהר [תבואה, יין ושמן], שדרסה [והיינו, שנהגו לדחוס את התאנים המיובשות ולדבקם לגושים גדולים על ידי דריסתם בכלים מסוימים, כגון "עגול", שהוא כלי עגול, שדוחסים בו את הקציעות עד שמתקבל גוש מדובק בצורה של "עגול", או שדחסו אותו בחבית או בכורת] — הרי אם דרסה לליטרת הקציעות הקדושה בקדושת תרומה:

על פי עגול, בחלקו העליון של הכלי העגול, ולא דחסה בתוכו, ובתוכו נמצאים קציעות חולין, ונמצאים כאן עוד הרבה כלים עגולים שיש בהם קציעות חולין, ונתערב בהם הכלי העגול שבפיהו נמצאת ליטרת קציעות התרומה, ואינו יודע האדם שדרס את ליטרת קציעות התרומה באיזה עגול דרסה לליטרת התרומה.

או שדרסה לליטרת הקציעות של תרומה על פי חבית, ואינו יודע באיזו חבית דרסה.

או שדרסה על פי כורת, ואינו יודע באיזו כורת דרסה.

ואין כאן מאה פיות של כלים עם קציעות חולין כדי שנוכל לומר שמתבטל פי העיגול שיש בו תרומה במאה פיות עיגולין חולין.

רק דבר שכל אדם אינו מוכרו באומד אלא במנין, ואילו ביצה יש המוכרים אותה באומד — מאי איכא למימר? כיצד נסביר לפיו את הדין שאין ביצת טריפה בטילה אפילו באלף? והרי לדבריו, אפילו לפי רבי מאיר, הביצה אינה חשובה!

ומשנינן: אמר רב פפא: האי תנא האוסר ביצת טריפה אפילו נתערבה באלף, לא רבי מאיר הוא — אלא תנא דברייתא של "ליטרא קציעות" הוא.

דתנא זה אמר: כל דבר שיש אנשים המוכרים אותו במנין — הרי הוא חשוב, ואפילו באיסור דרבנן הוא לא בטיל ברוב, וכל שכן באיסור דאורייתא, וכמו ביצת טריפה.

כל דבר איסור [כולל תרומה האסורה לזרים] שהתערב ברוב דברי היתר, הרי הוא בטל ברוב, מן התורה, ומותר לאכול את כל התערובת.

בכלל ה"תערובת" נכללים כל הדברים המסופקים אם הם מההיתר או מן האיסור, אך דברים שודאי לנו שהם היתר, אינם נכללים ב"תערובת", ואין הם מצטרפים כדי ליצור רוב היתר שיבטל את האיסור המעורב בו.

יש דברים שהחמירו בהם חכמים שלא יתבטלו ברוב רגיל, וכגון תרומה, שאינה מתבטלת ברוב רגיל, ואין התערובת כולה מותרת לזרים אלא אם כן יהיה בתערובת היחס של אחד תרומה למאה חולין.

אך, מאידך, בתרומה דרבנן נחלקו חכמים

רבי מאיר אומר: כך נחלקו בדבר זה רבי אליעזר ורבי יהושע:

רבי יהושע אומר: לא הקילו חכמים בצירוף שכזה.

רבי אליעזר אומר: אף על פי שהקציעות הנמצאות בתוכם של הכלים אינם ספק, שהרי ודאי לנו שהתרומה נמצאת רק בפי הכלי ולא בתוכו, וכל דבר שאינו בכלל הספק אינו יכול להצטרף לשיעור התערובת המבטל את האיסור ברוב, כאן הקילו, לפי שתרומת התאנים היא רק מדרבנן.

אלא, רק אם יש שם לפחות מאה פומין של האחד של התרומה, יעלו⁽¹¹⁾.

ואם לאו — כל הפומין אסורין. ורק השולים, כל הקציעות שנמצאות מתחת לפי הכלי — מותרין, שהרי ודאי היתר הם.

והרי אנו "רואין" את הקציעות העליונות כאילו הן פרודות מהפה של הכלי, והיינו, שאין הקציעות הנמצאות בפה הכלי נחשבות כדבר נפרד, אלא הרי הן כמעורבות עם כל הקציעות שבכלי, ואם נצרף את כל הקציעות שבכל הכלים, יהיה בהן רוב של מאה כנגד ליטרת קציעות התרומה שבפה הכלי.

רבי יהודה אומר, לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע כמו שאמר רבי מאיר, אלא כך נחלקו:

רבי אליעזר אומר: אם יש שם מאה פומין יעלו, ואם לאו — הפומין אסורין, והשולים מותרין.

ולכן, מצטרפות הקציעות התחתונות [שמעיקר הדין לא היו בכלל הספק] אל הקציעות העליונות המסופקות שבפי העיגולים והחביות, ליצור רוב של מאה כנגד ליטרת התרומה, ובכך הן מעלות [מתירות מדין ביטול ברוב] את הקציעות העליונות, שאין בהן כשלעצמן רוב של מאה.

רבי יהושע אומר: אפילו יש שם שלש מאות פומין של חולין — לא יעלו! היות והקציעות שבפי העיגול הם דבר חשוב, שנמכר במנין ולא באומד, ולכן אינו בטל, אפילו שתרומת תאנים רק מדרבנן.

ומסיים רבי יהודה: אבל אם דרפה לליטרא התרומה בעגול, ואינו יודע באיזה עגול

11. הקשה הרשב"א איך מעלין מאה פומין את פי החבית שהתערבה, והלא אינם כלולים וכל חבית עומדת בפני עצמה, ותירץ, שכל שהוא נכנס בכלל הספק, מצטרף לבטל את האיסור.

והביא ביאור הר"ש [בתרומות ב ב] שמדובר באופן שכל החביות של אדם אחד, ודרך להתערב ונחשבות ככלולות יחד, ובאמת בחביות של שני בני אדם לא יהיה צירוף לעלות ולהתיר ברוב את החבית שהתערבה ביניהם.

והב"ח והש"ך [סוף סימן קיא] הבינו שצירוף החביות של אדם אחד מועיל לבטל גם איסור דאורייתא, וכדבריהם כתב הרשב"א במשמרת הבית [ד ב אות יג] ועיין פרי מגדים [שם] שלדעתו לא מועיל צירוף אלא בתערובת מין במינו ולא בשאינו מינו.

אולם הפרי חדש והט"ז שם כתבו שמועיל רק באיסור דרבנן או באיסור דאורייתא ושיעורין דרבנן. וכדבריהם כתב הרא"ה בבדק הבית [שם]